MAGYAR SZOCIÁLPOLITIKA

BÖHM VILMOS ELŐADÓI BESZÉDE A MAGYARORSZÁGI SZAKSZERVEZETEK 1918 MÁJUS 25-ÉN ÉS 26-ÁN MEGTARTOTT KONGRESSZUSÁN

BUDAPEST, 1918
A NÉPSZAVA-KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA

A magyarországi szakszervezetek 1918 május 25-én és 26-án Budapesten, a régi képviselőház üléstermében **rendkivüli kongresszusra** gyültek össze, hogy tárgyaljanak különösen a magyar szociálpolitika nagy elhanyagoltságáról, amely a háborus időkben egyre inkább kirivóbb lett. A rendkivüli szakszervezeti kongresszus napirendje ez volt:

1. *A magyar szociálpolitika.*
2. *Az egyesülési és gyülekezési jog.*
3. *A bányatárspénztárak és a dohánygyári betegsegélyzők.*

A napirend 1. pontjának az előadója *Böhm Vilmos*, a Szakszervezeti Tanács tagja volt. A kongresszus tárgyalásainak folyamán *Szakasits Árpád* inditványára egyhangu határozatban kimondotta a kongresszus, hogy az előadói beszédet kinyomatja és minél szélesebb körökben terjeszti a munkások soraiban.

A magyar szociálpolitika

— ez volt Böhm Vilmos kétóránál hosszabb időben előadott referátumának a cime. Az előadó a következőket mondotta:

Az emberpusztitás esztendői.

Négy esztendeje, hogy az európai kapitalista államok imperialistáinak gazdasági versengéséből származó háboru dul Európa népei között.

Azonban minden állam, minden nép, amelyet belekergetett a háboru végzetébe, *igyekszik a megmaradt erővel a háboru pusztitó hatását ellensulyozni.* Mennél magasabb kulturában élnek a népek, mennél öntudatosabb gazdasági erők vezetik az ország politikáját, annál korábban kezdték meg, annál nagyobb erővel folytatják a jóvátétel munkáját. A háboru mindent eltipró pusztitásainak ellensulyozására az emberi és gazdasági javak megmentése, a háboru utáni időkre való biztositása, — ez a célja a kulturállamok kormányzatának.

Órákig tartana, ha fel akarnám sorolni Németország, Franciaország, Anglia törvényhozásának háborus szociálpolitikai, népvédelmi alkotásait. A sokat ócsárolt Ausztriának ugynevezett munkaképtelen parlamentje a háboru alatt, ha napokra, hetekre összejött, többet tett a népvédelemért, mint a Tiszáknak az intelligencia uralmán felépitett törvényhozása.

Akár tudatlanság, akár tudatos osztályönzés vezeti négy év óta az ország háborus uralmát és kormányzatát, gonoszabb kártevéssel már nem intézhették volna a nép sorsát, mint ahogy intézik. *Dickens*, a nagy angol iró, egyik, a világ minden kulturnyelvére leforditott nagyszerü regényében a tizennyolcadik század elején uralkodó angol kormányzat tehetetlenségét és népellenes magatartását irja le. Hogy a kiváltságosok hatalmát biztosithassák, hogy a nép sorsának javitására irányuló minden törekvést csirájában elfojthassanak, egy *konfuzió-hivatalt* állitottak fel, amely konfuzió-hivatalnak az volt a célja, hogy *minden okos gondolatot, minden célszerü intézkedést, minden törekvést, amely az uralmon lévők ellen és az elnyomottak mellett akar érvényesülni, eltiporjanak, lehetetlenné tegyenek.*

Dickens mesteri tollára volna szükség, hogy a magyar kormányzat, a magyar bürokrácia és adminisztráció *egyetlen, nagy, egységes konfuzió-hivatalának képét megrajzoljuk. (Egy hang:* „Nálunk kettő is van!“) Nem, csak egy van, egy: *az egész magyar államhatalom.* („Ugy van!“) Nálunk nem volt szükség külön konfuzió-hivatal felállitására. *Minden minisztérium, az egész törvényhozásunk, az állami, törvényhatósági és községi adminisztráció egy egységes, oszthatatlan konfuzió-hivatalt alkot,* amelynek egyetlen bevallott és be nem vallott célja teljesen egyezik az angol külön konfuzió-hivatal céljaival: *megakadályozni minden néven nevezendő haladást,* megakadályozni minden törekvést, amely a dolgozó milliók sorsának megjavitására irányul, lehetetlenné tenni minden igyekezetet, amely meg akarja törni azoknak a hatalmát, akik ennek a szerencsétlen országnak a sorsát évtizedek, évszázadok óta intézik.

A konfuzió-hivatal, a magyar államgépezet a háboru kezdete óta a mai napig hivatásának minden tekintetben legmegfelelőbben teljesitette feladatait. Minden nyomoruság, minden szenvedés, minden nélkülözés, minden elnyomatás *ennek* a konfuzió-hivatalnak a dicsőséges müködéséből származik. *Ennek* a hivatalnak a szellemében szervezték meg *a magyar közélelmezés* (Derültség.) *fejnélküli hivatalát*, ahol közélelmezés helyett hihetetlen mennyiségü aktagyártás folyik, ahol rendeleteket gyártanak, amelyeknek végrehajtásáról a minisztertől az utolsó dijnokig emberfiának fogalma nincsen. *(Egy hang:* „Korpakenyér...!") Itt rendelkeznek a *rekvirálások* ügyében, itt rendelik el a rekvirálásokat oly megyékben, ahol a legnagyobb a nélkülözés, ahol egy szem buzát sem lehet találni; itt hunynak szemet a *nagybirtokosok* üzelmei fölött, akik a fogyasztók terhére évről-évre milliókat keresnek. Itt rendezik az *olcsó* közélelmezést oly formában, hogy évről-évre *emelik a gabona és hus árát*, itt találták ki a németországi ötmárkás, az ausztriai nyolckoronás husárak mellett a magyar tizennyolckoronás szociális olcsóhus-akciót. (Zajos *felkiáltások:* „Pfuj!") A tisztelt kongresszus tulságosan korán háborodott fel, mert éppen tegnap jóvátették ezt a hibát: a közélelmezési miniszter 6 millió koronát kért arra, hogy ezt az árat leszállithassa és becsületére legyen mondva a magyar kormánynak, minisztertanácsnak: ezt a 6 millió koronát sem adta meg. (Nagy zaj.)

Ez a konfuzió-hivatal *maximálja* akkor az élelmiszerek és életszükségleti cikkek árait, amikor az árak már a megfizethetetlenség magasságába szöktek. *Ez* a hivatal *foglalja le* a gabonát és élelmiszereket akkor, amikor az árdrágitók hada az utolsó buzaszemet, az utolsó csöpp zsirt, az utolsó cipőt és ruhadarabot biztos helyeken elrejtett. *(Egy hang:* „Kapunk zsirt 30 koronáért!") *Ez* a hivatal ad ki *cipő- és ruhajegyeket* a háboru negyedik évében, amikor cipő és ruha már egyáltalán nem kapható vagy csak olyan áron, hogy azt munkásember, alkalmazott, állami tisztviselő egyáltalában be nem szerezheti. *Ez* a hivatal állit fel *központokat* a fogyasztók érdekeinek védelmére, amely központok müködésében csak a termelők

találják meg számadásukat, amely központok főfeladatuknak tekintik, hogy a fogyasztók kiuzsorázása árán milliókat keressenek. *Ez* a hivatal keresi ki *a közgazdasági élet exponált helyeire a legalkalmatlanabb embereket,* ez a hivatal állított *a zöldségközpont élére zeneszerzőt.* (Nagy derültség.) És most, a háboru negyedik évében *ez* a hivatal akarja *megszüntetni a drágaságot* saját külön bölcs metódusa szerint olyképen, hogy **az életszükségleti cikkek fennmaradó és fokozódó drágasága mellett a munkabéreket, a tisztviselői fizetéseket igyekszik leszállitani.**

Ez a konfuzió-hivatal az egész magyar állami gépezet: *ennek* a hivatalnak a bölcsessége küldött két nappal ezelőtt egy leiratot az érdekeltségnek, amellyel *ugy akarja megszüntetni a szénhiányt, hogy a jövőben a lekötött helyzetben lévő munkanélküliektől el akarja vonni a nyomoruságos 75%-os segélyt és az önhibájukon kivül nyomorba kerülőket a háborus drágaság mellett a biztos éhhalálba kergeti.* A szénhiány megszüntetésére nem is képzelhetünk okosabb, tökéletesebb megoldást!

A munkásosztály azonban a konfuziós államgépezet minden erőlködése ellenére meg akarja változtatni a nyomoruságnak, a dolgozók elnyomatásának, az örökös szenvedésnek ezt a magyar poklát. *Soha erőteljesebben, soha nagyobb nyomatékkal nem mutatkozott a munkásságnak ez az elhatározása,* mint éppen a háborus elnyomatás és lekötöttség alatt, mint a háboru negyedik évében, hogy odakiáltsuk, hogy *elég volt már ezekből.* („Ugy van!") *Soha nagyobb erővel nem lépett fel a mai állapotok megváltoztatásának szükségessége, mint a háboru alatt,* mert soha világosabban és szemléltetőbben nem mutatkozott az uralkodó osztályoknak szemérmetlen uzsorapolitikája, a nép érdekeivel mit sem törődő kizsákmányoló rendszere, mint éppen a háboru alatt.

Két táborban.

Két hatalmas táborra osztotta a háboru a népek millióit. Az *egyik* táborban azok, akik a *fronton* életük és egészségük árán megvédik az ország,

földjét, házát, birtokait; ezekhez csatlakoz-

nak azok a férfiak és nők, akik *a front mögött* a négy esztendő óta tartó, az emberi idegeket, testet és lelket ölő szakadatlan munkával mérhetetlen nélkülözés és szenvedés árán tartják fönn az ország közgazdaságát, termelik a javakat, biztositják az állam hadviselő lehetőségeit. Ezek *javakat termelnek*

A *másik* táborban néhány ezer vagy tizezer kiváltságos, akik közönséges emberi elmével szinte át sem gondolható *hasznot, erőt és hatalmat szereznek* a háboruban.

(„Ugy van!“)

És sehol sem oly mérhetetlen az ür a két tábor között, mint Magyarországon. A nyomor bilincsbevert alanyai a magyar pokolban szenvednek a legtöbbet, a nyomor és szenvedés vámszedői itt találják meg legkivánatosabb eldorádójukat.

Vizsgáljuk meg, milyen

a pusztuló Magyarország néhány fekete adata,

amely ennek a két tábornak a viszonyát mutatja. Elsősorban egynéhány adatot *a magyar munkaerő számáról.* A háboru milliós javakat pusztitott el, a pusztitás azonban egyetlen ponton sem sujtja érzékenyebben a társadalmat, mint az emberpusztitás terén. *Százezrek halnak el a harctéren, százezrek pusztulnak el az országban és az állam egy lépést sem tett a megmaradt népesség megmentésére, a jövő munkaerejének, tehát az ország fennállásának és fejlődésének a biztositására. Magyarország már a háboru előtt is vezetett a legféktelenebb emberpazarlás terén.* Az emberprodukció terén Magyarország az utolsók között maradt, ezzel szemben itt volt a legnagyobb a halálozás aránya, Magyarországon pusztult el a legtöbb gyermek, Magyarország szállitotta a legtöbb népbetegséget.

Hogy Magyarországon volt a legnagyobb a halálozás aránya már a háboru előtt, azt bizonyitja ez a statisztika: Meghalt 1,000.000 lakos közül 1906—1910-ben:

Franciaországban	291
Olaszországban	710
Angliában	789
Németországban	827
Ausztriában	1440
Magyarországban	1752

Hogy Magyarországon a népmozgalmi (szülés, halálozás) pazarlás a legnagyobb volt, azt ezek az adatok mutatják:

Szaporodás 100 léleknél	Szülés és haláleset
Dánia	282
Németország	346
Oroszország	450
Olaszország	468
Ausztria	492
Magyarország	528

Magyarországon volt a legnagyobb a gyermekhalálozás aránya, Magyarországon több gyermek született, mint bárhol, de több is pusztult el, mert a nyomoruságos táplálkozás, a sok népbetegség egyre pusztitott. Itt volt a legnagyobb gyermekhalálozás. 100 élveszülöttre esett 5 éven aluli elhalt:

Angliában	13·8
Franciaországban	17·5
Németországban	22·5
Olaszországban	25·1
Ausztriában	28·1
Magyarországon	31

1—5 éves korban meghalt 100 élveszületett közül:

Angliában	2·4
Franciaországban	4·9
Németországban	5·1
Ausztriában	7·9
Magyarországon	10·02

És ha kutatjuk, hogy mi okozta ezt a nagy pusztulást, mely betegségek okozták ezt, akkor azt kell találnunk, hogy *a tuberkulózis, a vörheny, a született életgyengeség volt a halálozások okozója.* Tizezer lakosra esett *tuberkulózisban* való halálozás:

Magyarországon	36·7
Németországban	16
Angliában	22
Franciaországban	21·8
Ausztriában	35·6

Vörhenyben való halálozás:

Magyarországon	6·5
Németországban	1·1
Angliában	0·7
Franciaországban	0·7
Európai Oroszországban	7·5
Ausztriában	3·5

Született életgyengeség miatt meghalt tizezer lakos közül:

Magyarországon	36·4
Németországban	11·2
Angliában	7·8
Franciaországban	6·1
Ausztriában	9·6

Mindennek az emberpusztító gazdálkodás volt kizárólag az oka, mert itt a nép érdekeivel senki sem törődött. De nemcsak a fekete halál ritkitotta a népet. A háboru előtti boldogabb időkben, amikor a határzár még ismeretlen fogalom volt, *százezrével szökött meg a Wekerle—Tisza szerint elégedett boldog magyar nép ebből a tejjel-mézzel folyó Kanaánból.* 14 év alatt *1,500.000 ember* hagyta el az országot, szökött ki olyan országokba, ahol talán kevesebbet szónokolnak a nép elégedettségéről, ahol azonban *több a jog, több a szabadság, több a kenyér.*

A *háboru* természetesen még nagyobb arányokban csökkentette a népesség számát. 1916-ban már évi 400.000-rel csökkent a születések száma, 50%-kal kevesebb ember született Magyarországon, mint 1914-ben, bár a halálozás aránya lényegesen nagyobb volt, mert a rendes halálozáson kivül a *harctér* is tizezrével ragadta el az áldozatokat. Amig 1912-ben a természetes szaporodás volt minden 1000 lélekre számitva 13, 1913-ban 11, 1914-ben 11, addig 1915-ben a harctéren elesettek leszámitásával 2·7, 1916-ban pedig 4·4-gyel több ember halt meg, mint született. Ha a népmoz-

galmi adatokat összevetjük, ha a harctéren elesettek számát 1917. év végéig, hivatalos becslést véve alapul, 900.000-re becsüljük, ha számításba vesszük, hogy a polgári lakosság között a halálozás több mint 200.000-re emelkedett, ha beszámitjuk a születés aránya, illetve a szaporodás aránya rosszabbodását, minden tulzás nélkül 2,000.000-ra, 2,200.000-re kell becsülnünk az országot ért *emberveszteséget.* 2,000.000 javaférfikorban lévő emberét veszitette el az ország közgazdasága! Ha egy-egy ember munkaerőértékét az ország közgazdasági életében nemzetgazdászok számitása szerint 15.000 koronára becsüljük, *a 2,000.000 emberveszteség 30 milliárd vagyon elvesztését jelenti.* Nagyobb értéket veszitett az ország, mintha a háboru előtti egész országos vagyon, az országnak minden java elpusztult volna!

De hol vannak a *rokkantak,* a bénák, akiknek munkaerőértéke szintén óriási mértékben csökkent, akik a jövőben a társadalmi gazdaságot gyarapitó értéktermelés helyett a társadalmi értéktermelésből mint járadékélvezők fogják kivenni részüket! Tulságos óvatos becslés szerint 1917. év végéig 400 ezer a rokkantak száma. Nincs beleszámitva a rokkantak közé az a sok tizezer és százezer *rokkant katona, munkás és nőmunkás,* akik a hiányos táplálkozás, a háborus szenvedés, a nélkülözés, a tulfeszitett munka folytán veszitették el munkaképességük tekintélyes részét.

Az ország közgazdaságának tehertételét növeli a *népbetegségek* szaporodása. Magyarországon a háboru előtt körülbelül ½ millió volt a *tüdőbajosok* száma. Évenként átlagosan 70.000 ember halt meg tüdővészben. Korányi megállapitása szerint kétszer annyi, mint Angliában, Németországban, az Egyesült Államokban, Hollandiában, Belgiumban, Olaszországban és Dániában. Friedrich tanár egy tanulmányában megállapitja az 1915. és 1916. évi háborus adatok alapján, hogy Budapesten a háboru folyamán és a háboru következtében a *gümőkór* miatt beálló halálozás, általában a gümőkór *több mint 60%-kal* emelkedett; az emelkedés országos arányban, tekintettel az orvoshiányra és a nyomoruságos kórházi viszonyokra, még sokkal nagyobb.

És amig a kulturállamok milliókat áldoznak a

tüdővész leküzdésére, amig az osztályuralom parlamentjében annyira ócsárolt *Ausztria* is 18,000.000 koronát áldoz évenként a kisebb számban lévő tüdővészesek gyógyitására, addig *a magyar parlament költségvetése 700.000, mondd hétszázezer koronát szavaz meg évenként a tüdővész leküzdésére,* egy-egy tüdővészes gyógyitására tehát jut évi mondd, ird és harsogd: 1 korona 40 fillér! *(Felkiáltások:* „Gyalázat!")

Nem kevésbé szomoru a *nemibetegségek* elterjedéséről szóló statisztika. Magyarországon Nékám tanár számitása szerint már a háboru előtt is, enyhe számitás szerint, a fertőző szifiliszes betegek száma 2 millióra rugott, az egyéb nemibetegekkel együtt *Magyarországon 4—5 millióra tehető a nemibetegségben szenvedők száma.* És kétségtelen, hogy a háborus vándorlás — az erre vonatkozó adatok már rendelkezésre állnak — a javaférfikorban lévő nemibetegek számát lényegesen, Török becslése szerint 100%-kal emelte és igy, szép lassan, *a nagyszerü erkölcsprédikátoroknak nagyobb dicsőségére, a megfertőzik egész Magyarországot.*

„A tőkét kell erősiteni!"

És ezekkel a szomoru, lesujtó adatokkal szemben ott áll az ország kormányzata azzal a kimondott és bevallott programmal, hogy az ország legfontosabb feladata a tőkét erősiteni, a tőkét koncentrálni, mert csak erős és koncentrált tőkével tudják az ország közgazdasági versenyképességét fenntartani. „A *tőkét* kell erősiteni" — mondja Szterényi kereskedelemügyi miniszter és egy szava sincs a *munkaerőről,* amelynek hiányában a leghatalmasabb, a legerősebb, a legkoncentráltabb tőke is elpusztul a világversenyben, elpusztul a legerősebb ország közgazdasága is. („Ugy van!") *A tőkét kell erősiteni,* hangoztatják akkor, amikor a tőke eddig méreteiben el sem képzelt erőhöz és hatalomhoz jutott. *Erősiteni kell a tőkét,* mondják — és én elővettem *15 nagy banknak a kimutatását,* a legutóbbi jelentését és megállapitottam, hogy e 15 nagy bank saját tőkéje volt 1914-ben millió koronákban 804·6, 1917-ben már 1297·7, a gyarapodás 493·1,

a gyarapodás százalékban 54. De nemcsak a saját tőke fejezi ki a banknak a hatalmát, hanem az, amivel rendelkezik. Ennek a 15 nagybanknak idegen tőkéje volt 1914-ben 2409·5, ugyancsak millió koronákban, 1917-ben 5512·6, a gyarapodás 3103·1, a gyarapodás százalékban 128. A saját és idegen tőke gyarapodása 1914-től 1917-ig 3596·2 millió korona. Azt hiszem, hogy ilyen körülmények között a tőkének nincs szüksége állami támogatásra, nem szorult rá Szterényi és az államhatalom erős kezére.

De nemcsak a bankok gazdagodtak és erősödtek. Vannak más *vállalatok* is, amelyek nagyon tekintélyes nyereségeket vágtak zsebre. Nézzünk meg egynéhány vállalatot, amelyeket minden keresgélés nélkül, minden irányzatosság nélkül szedtem össze, ugy, amint azoknak a kimutatása a pénzügyi közlönyökben megjelent. 33 *banknak* nyeresége volt 1914-ben 135 millió korona, 1917-ben már 247; 112 millió koronával több, ami 83%-nak felel meg. 18 *gép- és vasgyárnak* nyeresége volt 1914-ben 10·5, 1917-ben 49·5, a többlet 39, 390%. 27 *élelmiszer- és malomvállalat* nyeresége volt 1914-ben 7, 1917-ben 27·4, a többlet 20·3, 290%. 11 *ruházati vállalat* nyeresége volt 1914-ben 3:1, 1917-ben 17·4, a többlet 14·3 millió korona, 461%. 6 *bányavállalaté* 1914-ben 15, 1917-ben 25, a többlet 10 millió korona, 68·4%. 18 *különféle vállalat* nyeresége volt 1914-ben 9·7, 1917-ben 23·6, a többlet 13 millió korona, ami 140%-nak felel meg. 6 *szesz- és sörgyáré* 1914-ben 1·2 millió korona, 1917-ben 9·4, a többlet 8·1, 680%. Vagyis 119 különféle vállalatnak 1914-ben 181·5 millió korona nyeresége volt, 1917-ben 400 millió és 300 ezer, 216 millió és 700 ezerrel több. 400 milliót kerestek ezek egy év alatt *(Egy hang:* „Szegények!"), annyit, amennyi megfelel a budapesti pénztárnál biztositott *százezer munkás egyévi teljes keresetének, ha minden munkás átlagos bérét tulzással, nagyon magasan évi 4000 koronában állapitom meg.* (Nagy zaj.) Azt hiszem, hogy ilyen világos adatok mellett talán még sincs szüksége a tőkének állami támogatásra. *(Horovitz Gábor,* Budapest, famunkás: „Azért ültették oda Szterényit!") Tudjuk mindnyájan, hogy az állami kormányzat minden kapitalista államban kapitalista érdekeknek, a hatalmon lévő társadalmi osztá-

lyoknak érdekképviselete, tudjuk, hogy azért ültették oda, azt is tudjuk azonban, hogy nagyon rossz szolgálatot tesz a kapitalista érdekeknek az a kormányzati hatalom, amely a kapitalizmus érdekeinek szolgálata mellett elhanyagolja a tőke megteremtőinek, fejlesztőinek, a munkaerőnek a védelmét. („Ugy van!" Zajos taps.)

Szociálpolitikát!

A mai kongresszus történelmi határköve Magyarország ipari fejlődésének. *Figyelmeztető szó* a munkaerő védelmének szükségességéről. Nem szeretem a nagy gesztusokat, nem mondom, hogy az utolsó szó, de ugy érzem: itt van az idő, hogy csináljanak népvédelmet, munkásbiztositást, munkásvédelmet, rendezzék a lakásügyet, vigyék bele a szociálpolitika éltető levegőjét az ország és a törvényhatóságok közigazgatásába, mert *különben elpusztul az ország, martaléka lesz a szociálpolitikai erőből megnövekedett hatalmas államok közgazdaságának.*

Minden *félreértés* elkerülésére nyomatékosan megállapitjuk, hogy *mi a legszélesebbkörü szociálpolitikában sem találjuk meg a társadalom bajainak, a munkásosztály politikai és gazdasági rabságának, a társadalmi ellentétek megszüntetésének az orvosszerét.* Mi nem szününk meg hirdetni azt a tudományos kutatásokból leszürt elméletünket és meggyőződésünket, hogy a munkásság helyzetének jobbrafordulása, a munkásosztály politikai, társadalmi és gazdasági felszabadulása *csak a fennálló társadalmi és termelő rendszernek megszüntetése, a kapitalizmus és bérmunka megdöntése utján érhető el,* ha a kapitalizmus helyét egy igazságosabb, a termelőeszközök társadalmositásán felépülő társadalmi rend, a szocialista társadalmi rend fogja elfoglalni. („Ugy van!") A szociálpolitika a kapitalizmus jól felfogott érdekében, a fennálló társadalmi és termelőrenden belül a termelőrend, az értéktermelő munkaerő biztositása érdekében igyekszik a munkásosztály helyzetét megjavitani, igyekszik a munkaerőnek a tőkével való egyenjogusitását, a munkaerő társadalmi védelmét megszervezni és kiküzdeni.

Szociálpolitika és demokrácia ikertestvérek. *De-*

mokrácia nélkül nincs szociálpolitika. Amit most a parlamentben csinálnak, ahogy a parlamentben most a *választójogot* s ezzel a demokráciát kivégzik, az egyuttal azt jelenti, hogy *kivégzik a jövő szociálpolitikáját.*

... Ha ezt eltemették, *eltemették a szociálpolitikát* is és ezzel együtt eltemették az ország közgazdasági fejlődését, eltemették az ipart, kereskedelmet, mezőgazdaságot, lesz helyette kivándorlás, tüdővész, a nemibetegségek pokla, nyomoruság, mig végül a szegénység és nyomor, a gazdasági gyengeség az országot egy erősebb, hatalmasabb állam hübérállamává sülyeszti. Ha ezt nem akarják, *meg kell szüntetni ebben az országban a tudatlanság, a hozzánemértés, a rosszakarat, a végletekig menő érdekvédelem népgyilkoló politikáját.* Meg kell hogy tanulják a kormányon lévők, hogy gépfegyverek, a harmincésfeles ágyuk, Mannlicherek és kézigránátok csak emberpusztitásra alkalmasak.

a termeléshez erős, egészséges, szivesen és szivósan dolgozó, a közérdeket saját érdekének tekintő, demokratikus légkörben nevelkedett munkaerő szükséges. („Ugy van!" Zajos taps.) A jövő politikája nem lehet a szociálpolitikai *igéretek* politikája, hanem a szociálpolitikai *tettek és cselekedetek* politikája kell hogy legyen. („Ugy van!" Zajos taps.)

A háborus szociálpolitika.

A szociálpolitika rendszerét, a szociálpolitika szellemét már a háboru alatt és főként a háborut követő átmeneti időben kell biztos alapokra fektetni. A szociálpolitika kérdésében Magyarország népét nem nagyon kényeztették el. Szociálpolitikáról Magyarországon csak erős költői tulzással lehet beszélni és szé-

gyenkezve kell bevallanunk és e szégyen elsősorban a polgári kormányzatot éri *(Egy hang:* „Nem tud az szégyenkezni!"), hogy *ha nálunk létezik is egy szemernyi szociálpolitika, azt is a katonai kormányzat, a hadvezetőség igyekezett a közgazdasági életbe beplántálni. (Felkiáltások:* „Ugy van!" „Ugy is néz az ki!") Becsületére legyen mondva polgári kormányzatunknak, hogy minden egyes esetben a legnagyobb eréllyel és szivósággal igyekezett a katonai kormányzatnak ezt a félénk szociálpolitikai tevékenységét kiirtani és legyürni.

A katonaság megteremtette a *panaszbizottságokat*, a katonai kormányzat bevezette a *75%-os munkanélkülisegélyt* és, ime, már jelentkezik a magyar kormány, amely hétfőn fog az érdekeltséggel tanácskozni oly irányban, hogy a panaszbizottságok a 75%-os munkanélkülisegéllyel együtt a földszinéről eltöröltessenek. *(Felkiáltások:* „De ott leszünk mi is!") Nem akarok ennek az ügynek a részleteibe bocsátkozni, — hiszen lehet, hogy a kormány a mi álláspontunkon lesz és nem a munkáltatókén (Derültség.) —, csupán annyit állapitok itt meg, hogy nagyon hibás politikát követnek, ha a munkásbiztositási egyesületben hirdetett rendszert *ezzel* kezdenék el, és hogy jó lesz meggondolni ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtását, *jó lesz visszatérni a szociálpolitikai reakció utjáról, nehogy kicsinyes garasoskodás mellett az ipart és az ipari fejlődést még a háboru alatt megfojtsák!*

Nem szociálpolitikai reakcióra, hanem *uj háborus és békés szociálpolitikai haladásra van szükség!* Ezt felismerte minden állam, tartozzék akár az ántánthoz, tartozzék akár a középeurópai hatalmakhoz, felismerte minden ország munkássága.

Még a béketárgyalások alatt, sőt még a háboru alatt szoros kapcsolatot kell teremteni a közgazdaság és a katonai igazgatás között. A *leszerelés* kérdését mindenképen a közgazdaság szükségletei szerint kell irányitani. Elő kell készíteni *állami és törvényhatósági közmunkákat*, a lakásinség megszüntetésére nagyarányu *lakásprogrammot* kell előkésziteni, ennek végrehajtásához a *nyersanyagot* és munkaerőt kell biztositani. Már most, a háboru alatt fejleszteni és kiépiteni kell a *szerszám- és mezőgazdasági gépipart*, biztositani kell az országban előállitható nyersanyag előteremtéséhez szükséges *munkaerőt*, biztositani kell a nyersanyag elosztását és ennek a programmnak az alapján kell a leszerelést végrehajtani.

A leszerelés előkészitésére és irányitására a katonai hatóságok mellé az érdekeltség bevonásával *szakbizottságokat* kell szervezni. Igen jóindulatu katonai hatóságok maguk nem tudnak megfelelően eljárni, — nem kell szégyelni ezt. Nem katonai szempontok, hanem *a közgazdasági szükség szerint kell a katonákat elbocsátani.* A mezőgazdasági és élelmiszeripari munkások mellett épitőipari munkások, téglagyári munkások, bányászok, szerszámipari munkások, általában nyersanyagtermelő munkások bocsátandók elsősorban haza. Minden pótzászlóaljnál szervezzék meg a szakbizottságot, hogy az egész országban egyöntetü és célszerü legyen a leszerelésnek az intézése.

A leszerelés mellett ott kell állania a célszerüen kiépitett *munkaközvetitő hálózatnak.* Sokkal élénkebben, sokkal mozgékonyabban kell müködnie a munkásközvetitő szerveknek, mint ahogy ma müködnek, jobban bele kell kapcsolódniok a közgazdasági életbe, át kell venniök a szakszervezeti munkaközvetitőknek szakszerüségét és mozgékonyságát.

És *meg kell szervezni a közgazdasági életet*, meg kell rendszabályozni a hatalmával és a profitalkalommal visszaélő tőkét. Az állam, a végrehajtó hatalom a fogyasztóknak, az államfenntartó munkaerőnek legyen a képviselete. Nem engedhető meg, hogy — főként az átmeneti időben — a tőke olyan árukat termeljen, amely áruk nem képeznek közszükségleti cikke-

ket, amelyeknek egyetlen előnyük, egyetlen létalapjuk, hogy a tőke jó hasznot, sok profitot kovácsoljon belőlük. Csak olyan árut szabad termelni, amely árura a köznek szüksége van. Nem kutatom e pillanatban, hogy az állam milyen eszközzel: kényszertársulás vagy az ugynevezett ipari militarizálás utján hajtja-e végre a közgazdasági termelés megszervezését, nem kutatom, hogy melyik ut a helyesebb, melyik ut a célravezetőbb, csak egyetlen egy célt látok, amely a termelés megszervezéséhez, a közszükségleti cikkek előállitásának biztositásához vezet. Az állam és hadvezetőség a háboru alatt megmutatta, hogy biztositani tudja a maga részére a hadviseléshez szükséges eszközök termelését, *követeljük, hogy ugyanazzal az erővel, ugyanazzal a határozottsággal, de a tőkének adandó kevesebb kedvezéssel és előnnyel biztositsa a közgazdasági élet fenntartásához szükséges közszükségleti cikkeknek a termelését.* (Zajos helyeslés.)

Az átmeneti időben biztositani kell az önhibájukon kivül tizezrével munkanélkilüvé váló munkásoknak a megélhetését. Elsősorban a hadvezetőség kötelessége, hogy az évek óta katonai szolgálatot teljesitő személyeket és családokat a megfelelő *segélyben* részesitse. Követeljük, hogy a hadsereg kötelékéből elbocsátott katonák legalább 6 hónapon keresztül kapják meg a katonai illetményeket és a családi illetékeket. (Helyeslés.) A hadfelszerelő üzemeket pedig arra kell kötelezni, hogy munkásaikat lehető legnagyobb számban tartsák meg és ha azokat anyag- vagy szénhiány miatt elbocsátják, kártalanitani kell őket az állam terhére.

A háborus közgazdaság tanulságai alapján az átmeneti időben *szervezni kell a termelést*, biztositani kell a munkaerő munkaképességét, hogy a békés termelés bekövetkeztének idején a közgazdaság megfelelő felkészültséggel, erővel és termelőképességgel rendelkezzék.

Népjóléti minisztériumot!

A szociálpolitikának keretet kell adni. Nem ugy, mint most volt, hogy népjóléti minisztériumot szerveztek, de nem adtak pénzt, nem adtak költségvetést a népjóléti minisztérium ügykörének betöltésére. Nem

érdekel bennünket a polgári politikusok hivatalhajszolása. Nem érdekel bennünket, hogy mely pártnak szánták vagy szánják a népjóléti minisztériumot. („Ugy van!") De követeljük, hogy a népjóléti minisztériumot a többi minisztériummal *teljesen egyenrangu hatáskörrel* haladéktalanul szervezzék meg. Az az állam, amely az állategészségügyre 4 millió koronát, lótenyésztésre 10 millió koronát ajándékoz az agráriusoknak, rendelkezik elég pénzzel arra, hogy az állam legfontosabb érdekeinek, a népvédelemnek ügyét szolgáló népjóléti minisztériumot felszerelje. („Ugy van!" Zajos taps.) Nem avatkozunk bele a különböző miniszterek kicsinyes hiuságából származó hatásköri összeütközésekbe, ellenben követeljük, hogy *minden, a népvédelem, munkásbiztositás, népegészségügy, lakásügy, állami üzemek ügye, iparfelügyelet, hadigondozás, népruházkodás és általában valamennyi, a népvédelemmel összefüggő ügyek* a népjóléti minisztérium hatáskörébe utaltassék! (*Erdélyi Mór,* Budapest, Általános Fogyasztási Szövetkezet: „Van még népjóléti minisztérium?")

Kell, hogy legyen az országnak egy szerve, kell, hogy legyen egy fórum, amely a béke közgazdaságának legfontosabb ügyét egységesen, minden kicsinyes szemponttól menten, az ország, a társadalom és a nép való érdekeinek figyelembevételével intézze.

Munkáskamarákat!

Hogy a munkásvédelemnek, a népvédelemnek és népjólét ügyének általában az egész országot behálózó szervei legyenek, hogy a munkásvédelem és népvédelem ügyét ne ötletszerüen, hanem az érdekeltségnek hozzászólásával, véleményezésével, javaslataival intézhessék, e célból meg kell szervezni a megfelelő hatáskörrel és demokratikus alapon felépitett *mezőgazdasági és ipari munkáskamarákat.* („Ugy van!") Ha az erős, hatalmas és védelemre alig szoruló kereskedelmi és ipari érdekeltségnek meg tudták szervezni évtizedekkel ezelőtt a hivatalos érdekképviseleteit, a kereskedelmi és iparkamarákat, akkor a közgazdaságnak nem kevésbé fontos, sőt fontosabb tényezője,

a munkásosztály is joggal követelheti, hogy hivatalos érdekképviseletet nyerjen.

A munkáskamarákon kivül pedig biztositani kell a munkásságnak azt a jogát, hogy a termelési folyamat azon részébe, amely az ő vagyonát, az ő munkáját, az ő munkaerejét érinti, beleszólást nyerjen. A termelés ma nem a tőkés egyéni jóakaratán nyugszik, a termelés társadalmi szükséglet, amelynek két tényezője, a munkás és munkáltató, egyenrangu. Ha az államnak van ereje arra, hogy a munkást munkára kényszeritse, legyen ereje arra is, hogy a tőkést is akaratának végrehajtására szoritsa. („Ugy van!") Ha a munkás szabadságát korlátok közé szoritják, a tőkésnek tulságos szabadságát is korlátok közé kell szoritani. A munkásságnak joga van követelni, hogy szakitsanak a munkáltatók a „Herr im Hause" jelszavával, ami azt jelenti, hogy a munkásnak semmibe beleszólása nincs, szakitsanak azzal a rendszerrel, amely a munkásban csak kizsákmányolható alanyt lát. És ezért minden nagyüzemben széles hatáskörrel felruházott, demokratikus alapon választott *gyári és üzemi választmányokat* kell szervezni!

Az ipar militarizálása.

Ilyen széleskörü szociálpolitikai szervezet mellett a termelés folytonossága, a termelés biztossága is jobb alapokra lesz fektetve. És meg fog szünni a mai, hozzánemértésen és tudatlanságon felépült, tiszta profithajszolásra berendezett termelő- és üzemrendszer. Ezidőszerint ijesztő tudatlansággal — ha az ügy nem volna oly komoly, azt mondhatnám: kómikus hozzánemértéssel — intézik a magyar közgazdaság legfontosabb ügyeit. Mindent elmulasztanak, mindenről lekésnek, mindent forditva csinálnak és végül nagycsodálkozva állapitják meg, hogy *semmi sem sikerül.* (Derültség.)

Az egész országban, a háboru ideje alatt, egyetlen céltudatosan irányitott, céltudatosan vezetett organizációs szellem mutatkozik. A háboru első percétől fogva csak a *szakszervezetek* álltak feladatuk magaslatán. Tulzás nélkül, nyugodt lélekkel merem állitani, hogy *szakszervezetek nélkül a háboru fejetlenségében*

a magyar ipar a dezorganizáció posványába fulladt volna.

A háboru elejétől fogva a bányászokat és a szakmunkásokat, a mérnököket és a technikusokat a frontra vitték. Iparra volt szükségük és fejvesztettségükben az ipart megfosztották legfontosabb alkotórészétől: a munkaerőtől. Itthonmaradtak a bankigazgatók, az ipari vállalatok kereskedelmi igazgatói, de hiányzott a szakszerü személyzet. Ennek pótlására a vállalatokat — legtöbbjét saját kérésére — militarizálták, katonai felügyelet alá helyezték. Militarizáltatták az üzemüket, hogy a lekötött helyzetben lévő munkásokat jobban kizsákmányolhassák. („Ugy van!") Ki ne emlékeznék 1914 végére, 1915-re, 1916 első napjaira: — micsoda nyomoruságos munkabérek voltak! *(Felkiáltások:* „És lecsukatás!" „Kikötés!" Nagy zaj.) És a militarizálás nem ugy történt, mint *Angliában,* ahol 5000 ipari vállalatot militarizáltak, a vállalatokat egységes technikai vezetés alá rendelték, minden üzem élére a legkitünőbb technikusokat rendelték ki, az állam gondoskodott a munkások élelmezéséről, olcsó ruházkodásáról, demokratikus alapon rendezték a hadimunkások szolgálati és munkaviszonyát. Ezzel szemben az üzemek rentabilitasát, haszonlehetőségét maximálták, legfeljebb 5%-ban állapitották meg — nem ugy, mint nálunk, ahol, amint az előbb felolvastam, csekély 400%-os hasznot mutathattak ki egyes vállalatok — és ezzel a forradalmi jellegü egységes szervezéssel a modern fejlődéstől elmaradt, nehézkes angol ipart a német iparral egyenranguvá, versenyképessé tették.

A magyar államkormányzat, a magyar munkáltatók még nem ismerték fel a szakmunkaerő értékét, mert különben tiltakoznának ez ellen a hihetetlen munkaerőpazarlás ellen. Az osztrák ipar, az osztrák államkormányzat szivesen igénybe vette a hadügyi kormányzatnak Ausztriára mindig kedvező hajlamát. *Nálunk* csak egy szempont érvényesül, — ha a munkás béremelést kér, ha a munkás nem veti alá magát a profitszempontokat szem előtt tartó munkáltatói önkénynek, legyen egy megfélemlitő fegyelmi erő, legyen kéznél a *bevonultatás* fegyvere. Hogy ez a

fegyver elpusztitja az ipari fejlődés gerincét, a szakmunkaerőt, ezzel a vaksággal sujtott kormányzat keveset törődik.

Ezzel szemben *Ausztriában* az 1917 március 18-án kelt, a panaszbizottságról szóló rendelet értelmében *munkások csak a panaszbizottság hozzájárulásával vonultathatók be.* (Helyeslés.) Ausztria és vele a hadügyi kormányzat okos öntudattal védi az osztrák ipar szakmunkásságát. A magyar ipar el fog pusztulni, az osztrák ipar pedig itt áll a legfontosabb kellékének, a munkaerőnek birtokában. A magyar ipari munkásság és a magyar ipar védelme érdekében *követeljük, hogy Magyarországon is csak a panaszbizottság hozzájárulásával lehessen a munkásokat bevonultatni.* Nálunk még ma is sorra-rendre vonultatják be a szakmunkásokat, igy történhetett meg az, hogy ausztriai gyárakban 26.000 magyar szakmunkás foglalatoskodik *(Egy hang:* „Akiket innen vonultattak be!...“), igy történhetett meg az, hogy a magyar gyárak nem kaphattak megfelelő kvótaarányban rendeléseket, mert szervezetlenek voltak, mert *munkáshiányban* szenvedtek, mert munkásaikat bevonultatták. Ez volt az eredménye a magyar munkáltató szervezetek politikájának, amely a háboru ideje alatt egyebet nem tett, mint a munkások munkabéreit igyekezett megnyomoritani és közben elmulasztotta az ipar szervezését és a rendelések megnyerését. Igy történhetett meg az, amit Szterényi kereskedelemügyi miniszter egy legutóbbi előterjesztésben panaszol, hogy „iparunk információs szolgálata nem tudta követni a napról-napra változó s hirtelen felmerült követelményeket, rendszerint elkésett a különben is jobb összeköttetésekkel biró osztrák iparral szemben. A békés termelés idején szinte elképzelhetetlen mértékü, legalább 2 milliárd koronára rug az a károsodás, ami a hadseregszállitásoknál a magyar közgazdaságot érte, nem csekély mértékben a megfelelő ipari organizáció rovására is irható“.

Szervezetlenség, tudatlan üzemvezetés nemcsak a háboru elején, hanem *a háboru negyedik esztendejében is* mutatkozik. Négy esztendő alatt a magyar gyáripar, a magyar kormányzat, a magyar közgazdaság semmit sem tanult.

Az országot fellármázó jajgatást visznek véghez. Megfizetett sajtójuk állandóan azt harsogja, hogy *a magas munkabérek tönkreteszik az ipart.* Magas munkabérekről regélnek, összehasonlitják a *magyar* munkabéreket az *osztrák* és *német* munkabérekkel, féltik a magyar ipar versenyképességét.

Szemébe kell néznünk — és azt hiszem: jó szolgálatot teszünk ezzel a magyar munkásságnak — az ugynevezett magas munkabér panasznak és vádnak. A munkabérek tényleg emelkedtek. Hogy hány százalékkal, az nem állapitható meg. Általánosságban aligha hisszük, hogy az emelkedés 100—120%-ot meghaladta volna. Ezzel szemben mennyivel emelkedtek az életszükségleti cikkeknek az árai! És előbb az utóbbiak ára emelkedett! Nem untatom a kongresszust az adatok felsorolásával. Ki ne tudná saját tapasztalatából, hogy cipő, ruha, hus, tojás, tej és mindazon cikkek ára, amelyekre a munkásnak napról-napra szüksége van, 200—800 és 1000%-kal emelkedett. *(Felkiáltások:* „A cérna! 10.000%-kal!") A munkás ma rosszabb helyzetben van, kevesebbet fogyaszt, mint békében. Lehet, hogy a német és osztrák iparban a munkabérek valamivel kisebb százalékban emelkedtek, de itt van előttem egy német szakszervezetnek — az Eisen- und Metallarbeiter-nek — a statisztikája az életszükségleti cikkek árának ottani emelkedéséről. Jogos felháborodással mutat rá arra a körülményre, hogy mennyivel emelkedtek az életszükségleti cikkek árai.

Az életszükségleti cikkek ára Németországban.

Megnevezés	Ár	% emelk.	Ár	% emelk.
Hus — — — —	4.80	200	18.—	1000
Vaj — — — —	6.10	507	22.—	1270
Liszt — — — —	—.50	56	—.67	140
Cukor — — —	—.80	81	2.40	200
Burgonya — —	—.16	220	—.06	733
Szén — — — —	2.40	300	12.50	300
Férfiöltöny— —	140.—	180	600.—	1000
Munkásruha —	55.—	685	200.—	1000
Gyermekruha —	55.—	450	200.—	1000
Ing — — — —	15.—	400	—.50	1300
Férficipő — —	32.—	220	—.24	560

Az életszükségleti cikkek ára Ausztriában.

Megnevezés	Ár
Zsir — — — — — — — — —	8.33
Tojás — — — — — — — —	—.44
Burgonya — — — — — — —	—.34
Cukor — — — — — — — —	1.56

Ruházati cikkek.

Férfiruha — — — — — — —	240.—
Cipő (pár) — — — — — — —	70.—

Az osztrák vas- és fémmunkásszövetség St.-Péltenben a panaszbizottság elé terjesztette, hogy a munkás szükséglete a fennálló maximális árak tekintetbevételével hetenként tejben, lisztben, kenyérben, husban, zsirban, cukorban és burgonyában fejenként 5.21 koronában, egy nyolctagu család részére 41.28 koronába kerül. Ha nálunk ugyanezt kivánjuk beszerezni, a fejkvóta alapján egy személy részére 9.55 koronával több, egy nyolctagu családnál 66.85 korona szükségeltetik. 83%-kal drágább. Érthető és indokolt, ha nálunk 20—30%-kal magasabb a munkabér, mert itt az élelmicikkek ára is jobban emelkedett. A munkabérek dolgát nem lehet ilyen egyszerüen elintézni. Először az életszükségleti cikkek árát kell leszállitani. A *magyar* munkásság boldog volna, ha még ilyen árakon szerezhetné be ruháját, cipőjét és az egyéb élet-

szükségleti cikkeket és bizonyára nem kívánná a munkabérek további emelkedését, ha módot nyujtanának a megélhetésre. („Ugy van!")

Tessék gondoskodni az életszükségleti cikkeknek normális áron való elosztásáról, ebben az esetben a munkabérkérdés legveszedelmesebb része elintézést nyert. És ne féltsék a vállalatok és munkáltatók a munkabéremelkedéstől, jobb meggyőződésük ellenére, az ipar versenyképességét. Ők tudják, hogy *az ipari termelést a mezőgazdasági és ipari áruuzsora drágitja meg* és nem a munkabérek magassága. A munkabérek ellenében a munkás hasznothajtó munkaértéket szállit. Emelkedtek a munkabérek, de ezzel szemben még nagyobb arányban emelkedtek a nyereségek. De a munkabérek emelkedésén kivül a nyersanyagok magas ára, a nyersanyaggyártóvállalatok nagy profitja drágitotta meg a termelést. A magyar Vasmüvek és Gépgyárak Országos Egyesületének 1918. évi jelentésében azt irják, hogy a munkabérek átlagban 100%-kal emelkedtek, a vas áremelkedése 280%, a segédanyagok ára sok esetben 600—800%-os. A fa 200%-kal emelkedett, a festék 500—600%-kal és — ezt a rejtélyt fejtsék meg — ezzel szemben a hadügyi kormányzat a lövegek árát csak 10%-kal emelte, a vagonokét 13%-kal és emellett minden vállalat milliós nyereségek mellett még milliókkal dotálta legkülönbözőbb tartalékalapjait. A munkabérleszoritás helyett a nyersanyagszállitóvállalatok uzsoráját fékezzék meg!

Hasonló a helyzet az épitőiparban, amint Garbai elvtárs kimutatta. A mész ára 823%-kal, a tégláé 627%-kal, a vas ára 465%-kal, a szállitás 566%-kal emelkedett, ezzel szemben a munkabérek emelkedése itt sem tesz ki többet átlagban, mint 100—150%-ot. Ez az áruuzsora és a hatóságok fejetlensége okozza a lakáshiányt, ez nyomoritotta meg az épitőipar munkásságát, az a fejetlenség, amelynek szószólója Teleszky János volt pénzügyminiszter, a választójog esküdt ellensége, a munkapárti nagyság volt, aki tudatlan, kicsinyes, falusi szatócspolitikájával a háboru első hónapjában rendeletileg megtiltotta a középitkezéseket és utasitotta a bankokat, hogy az épitkezésre kiadott hitelezést szüntessék meg. Ezért nincs

Budapesten lakás, ezért tettek tönkre egy fejlődésképes ipart, ezért kell nyomorognia sok tizezer embernek, nem azért, mintha a munkabérek volnának magasak.

De semmiképen sem lehet a munkabérkérdést a panaszbizottságot befolyásoló *titkos rendeletekkel* elintézni. A panaszbizottság összetétele már biztositja a kapitalista érdekeket. A munkáltató képviselője mellett ott ül a pénzügyminiszter és kereskedelemügyi miniszter képviselője, akik mindig figyelemmel vannak arra, hogy a magyar ipar fejlődésképes maradjon. Nem engedhető meg, hogy az állam, minisztériumok oda kirendelt képviselőiket minden béremelést meggátló instrukciókkal lásson el. A drágaság fokozódik, az életszükségleti cikkek beszerzése mindnehezebbé válik, *nem lehet tehát a munkabérek visszaszoritásával elkezdeni a normális állapotok helyreállitását.* A megélhetés könnyebbététele, az olcsóbb életszükségleti cikkek ára szabályozhatja a munkabéreket, gátolhatja meg a további emelkedést.

„Csökken a munkateljesitmény."

Szoros összefüggésben a munkabér kérdésével, találkozunk napról-napra a munkáltatók és az állam panaszával, hogy *az emelkedő munkabérekkel párhuzamosan a munkateljesitmény csökken.* Nem szégyeljük bevallani: a munkateljesitmény valóban csökkent. De nemcsak nálunk, a háborus viszonyok következtében — amint az angol szakfolyóiratok megállapitják — *Angliában, Németországban és Ausztriában* is csökkent, általában: a háborus, ipari, üzemi, élelmező és munkaviszonyok következtében a munkateljesitmény *mindenütt* csökkent. Kevesebb táplálkozás mellett a folytonos erősen zakatoló, megerőltető munka csökkenti a munkaerő teljesitőképességét. Emellett **romlanak** a gépek, romlanak a szerszámok, rosszabb a feldolgozandó anyag, nagy a szakmunkaerőhiány, *ártalmas az össztermelésre a katonai szakmunkásgyüjtő keretek szakszerütlen eljárása,* — mindez lényegesen csökkenti az egyéni és összmunkateljesitményt. Naponként vonultatnak be szakmunkáso-

kat, tehát óriási a munkaerőhiány. *Exelbergben*, Bécs mellett, amint ezt a honvédelmi minisztériumnak be is jelentettük, több mint 100 kovács, esztergályos, lakatos ésatöbbi *szakmunkás* erdők irtásával és fagallyak összehordásával foglalkozik. *Kleinmünchenben*, Linz mellett, közel 40 magyar vasipari szakmunkás a kavicshordás lélekemelő és hasznos, de nem vasipari szakmunkásnak való kitünő munkáját végzi el. 300-nál több fiatal szakmunkás hetek óta *Pozsonyligetfalun* fahordással és földmunkával tölti az idejét és élelmiszerhiány következtében a környékbeli baromfiállomány csendes pusztitásával segiti elő a hadsereg élelmezését. (Derültség.) *A magyar szakmunkásoknak ezrei a legegyszerübb napszámosmunkával foglalkoznak a front mögött és Ausztriában és ezalatt itt munkáshiány bénitja meg a gyárak teljesitőképességét.* Napról-napra tanuja vagyok jeleneteknek, hogy egyes gyárak munkásokat kapnak szakmunkásgyüjtő keretektől és *szakmunkás* cim és elnevezés mellett — valószinüen részünkről meg sem érthető magasabbrendü bölcs nemzetiségi politika alapján — ruthén, horvát, cseh testvéreinkből *napszámosokat* küldenek a szakmunkások helyébe.

Ilyen rendszer mellett senki se csodálkozzék a munkateljesitmény csökkenésén. Hozzák vissza a magyar szakmunkásokat, alkalmazzák a szakmunkásokat tényleges szakmunkára, szüntessék meg az üzemi munkáspolitika anarchiáját, szünjön meg az a rosszul alkalmazott profitéhes munkabérpolitika, amely minden munkateljesitmény-fokozást akkordbérleszoritással büntet és igy fékezi a munkateljesitmény fokozását és akkor kétségtelen, hogy a munkateljesitménycsökkenés is kevésbé fog mutatkozni.

De csak kevésbé fog mutatkozni. Az egyéni munkateljesitménycsökkenésnek egyik fontos oka *közállapotainkban* rejlik. A szakszervezetek a mun-

kásokat — a munkás fizikai erejének határán belül — a technikai eszközök kihasználásával a munkateljesitmény, a termelés fokozására buzditják. A háborus *munkáspszichózis,* a munkások lekötöttsége, a bevonultatás örökös Damokles-kardja, a szemérmetlen politikai reakció elkedvteleniti a munkást, önkéntelenül is csökkenti munkakedvét, ezzel kapcsolatban munkateljesitményét. A munkához öröm, kedv és lelkesedés kell. Ezt minden nagyipari nagyüzem müszaki vezetője tudja. Olyan országban, ahol a munkások élelmezésével senki sem törődik, ahol az élelemhiányt a közös kenyérfront bolondgombájával orvosolják, ahol a munkásokat kiszolgáltatják a legnagyobb foku munkáltatói önkénynek, ahol az államkormányzat legfőbb programpontja *a tőke védelme a munkásokkal szemben,* ahol a szociálpolitika irányitója a rendőri és katonai karhatalom, ahol négy év rettentő szenvedéseinek, nélkülözésének, véres áldozatainak az egyetlen jutalma a jogfosztás, a nép megcsalása, a politikai jogoknak elrablása, olyan államban ne panaszkodjanak, ha a munkások elvesztik munkakedvüket, ha nincs munkateljesitmény, ha veszélyeztetve van az ipar és közgazdasági élet fennmaradása. („Ugy van!" Zajos taps.) *Jogokat adjanak, szociálpolitikát teremtsenek, lesz munkakedv és lesz munkateljesitmény!* („Ugy van!")

A munkateljesitmény fokozása vagy a munkaerő fennmaradása és fejlesztése a háboru utáni időkre kell hogy a kormány és ipari érdekeltség legfőbb gondját képezze. A tizezrével elpusztult szakmunkások nélkül az ipar különben is hátrányos helyzetben lesz. Mi történik a magyar iparral, ha a gyárakban most uralkodó féktelen mérvü

nő- és gyermekmunkáskizsákmányolás

rendszerré válik?

Tizezrével tódulnak a nőmunkások a nyomoruságos életviszonyok hatása alatt a gyárakba. Ezrével dolgoznak fiatal, serdületlen, gyenge gyermekek nehéz munkán. Szakadatlan munkában, ezer bajjal és veszedelemmel küzdve, minden védelem nélkül a

nők tizezreinek gyári munkája már eleve is nyomorékká, munkaképtelenné teszi a jövő nemzedék munkásgenerációját. *Szégyene és gyalázata a magyar háborus iparnak a nálunk meghonosodott gyermekmunka.* 1914-ben 196.000 nőmunkás volt biztositva az ország különböző pénztárainál, 1917-ben már 298.000, ami *52%-os emelkedésnek* felel meg. Amig 1914-ben biztositott férfi volt 87%, nő meg 13%, addig 1917-ben 75% volt a férfi és 25% volt a nő. A részletes számokkal nem untatom a tisztelt kongresszust. De nemcsak nőmunkásokat, hanem gyarmekmunkásokat is tizezrével alkalmaznak. Nincs róla még statisztika. Aki azonban kiváncsi a gyermekmunka terjedésének adataira, az menjen el az üzemekbe és megállapithatja, hogy Weiss Manfrédtól az utolsó kócosig milyen tömegekben alkalmazzák a gyermekmunkásokat; megdöbbenéssel állapithatja meg, hogy némely iparágban 10—13 éves gyermekek dolgoznak. (Nagy zaj.) És nemcsak *dolgoznak* az iparban, a *balesetek* nagy százaléka is éri őket! Erről már van statisztika — de ebből is csak néhány adatot mutatok be. A Budapesti Kerületi Munkásbiztositó Pénztárban 1917-ben *11—12 éves férfimunkás közül 47-et ért baleset, ugyanilyen koru nőmunkás közül 6-ot, 13—14 éves férfimunkás közül 400-at, ugyanilyenkoru nőmunkás közül 81-et,* 15—19 éves férfimunkás közül 1892-őt, ugyanilyenkoru nőmunkás közül 579-et; 1917-ben e pénztárban 11—19 éves férfi-gyermekmunkás 2339 szenvedett balsetet, e koru nő meg 666! 1917-ben e pénztárban biztositottak közül 7073 férfi szenvedett balesetet és ebből *fiatalkoru* 33%; 1566 nő balesetéből fiatalkoru 42%! Ezt nevezik Magyarországon munkásvédelemnek! És ilyen viszonyok között Magyarország kereskedelemügyi minisztere egy hozzá intézett kérdésre kijelenti, hogy *„az államvasut igazgatóinak értekezletén hozott határozatnak megfelelően a vasutaknál alkalmazható gyermekek minimális életkorát 10 évben állapitotta meg“.* (Nagy zaj.) Tehát a legveszedelmesebb üzemben, a vasuti üzemekben 10 éves gyermekek dolgozhatnak. *(Dr. Landler Jenő,* Budapest, a *Magyar Vasutas* küldötte: „Hatévesek dolgoznak!“) Az *állam* jár elől jó példával — kép-

zelhető, minő kizsákmányolás folyik a különböző *magánüzemekben.*

A kincstári üzemek szociálpolitikája

külön fejezet alá tartozik. Németországban a munkáltatók — az „Arbeiter-Zeitung" — panaszkodnak, hogy a *német* kincstári üzemekben meghonosított szociálpolitika *jó példája* a magánüzemek munkásait arra ösztönzi, hogy a munkáltatókat a példa utánzására kényszeritsék. És ez a helyes állapot. *Nálunk* (Nagy derültség.) a legutolsó kócos üzemében rendezettebb munkabér, tisztességesebb bánásmód, jobb szociálpolitika található, mint a *kincstári* üzemekben! („Ugy van!")

A magyar hivatalos szociálpolitika nagyobb dicsőségére *a magyar kincstári üzemekben tilos volt az utóbbi hónapokig a szervezkedés* és még ma is tüzzel-vassal pusztitják a szervezett munkásokat, vonultatják be a bizalmiférfiakat. A kincstári üzemekben, a Panaszbizottság megállapitása szerint, *Budapesten is 30%-kal alacsonyabbak a munkabérek*, mint a magánüzemekben, vidéki üzemekben 50, sőt 70% a különbözet a kincstári üzemek munkabére és a magánüzemek munkásainak munkabére között. Betegség esetére való biztositás, balesetbiztositás dolgában a kincstári üzemek munkásai lényegesen rosszabb helyzetben vannak, mint a magánüzemek munkásai, baleset esetén filléres kegydijakat kapnak és bármilyen nagy a baleset következtében beállott munkaképességcsökkenés, amig a munkás az üzemben van alkalmazva, a megállapitott járadékot vagy kegydijat egyáltalában nem kapja meg.

A kincstári üzemek férfimunkásainál még sanyarubb helyzetben vannak a kincstári üzemek nőmunkásai, a dohánygyárak munkásnőpáriái. Nem akarok erről részletesen beszélni, állapitsuk csak meg egyszerüen, hogy milliókat jövedelmeznek a kincstári üzemek és emellett a kincstár a milliókat előteremtő munkásokat a kreisler fukarságával láncolja magához. A háboru előtt a M. Á. V.-gépgyár 4 millió korona tiszta haszonnal zárta le mérlegét, 1917-ben 16 millió korona volt a nyereség, 300%-kal

emelkedett a tiszta nyereség, — emellett a kincstári üzemek igazgatósága nem röstelte a Panaszbizottság előtt napokig tartó hadakozással a munkásokat munkateljesitménycsökkenéssel vádolni és bár munkabérük bebizonyitottan 30%-kal alacsonyabb volt, kiprovokálták a nagyobb nyereség mellett a munkások kérésének elutasitását.

Ezzel a rendszerrel az egész vonalon szakitani kell. *A kincstári üzemek legyenek szociálpolitikai mintaüzemek*, ez az előfeltétele egy becsületes, őszinte állami szociálpolitikai rendszernek.

Nincs iparfelügyelet!

Néhány szót az iparfelügyeletről. *(Schiff Rezső:* „Az is van?") A kincstári és magánüzemek háborus munkaerőrablógazdálkodása mellett a különben is hatáskör nélküli, kevés létszámu iparfelügyeletet a háboru tartamára számüzték a gyárakból. A háboru előtt is csak volt, de nincs. Semmi sem jellemzi jobban ennek az országnak a szociálpolitikáját, mint a háboru alatti iparfelügyelet. Az ország 750 iparfelügyelőjéből 241-et, tehát az összes iparfelügyelők 32%-át bevonultatták. Máramarossziget 7 iparfelügyelőjét elvitték katonának, nem maradt ott egyetlenegy sem. Győr, Igló, Ipolyság, Kaposvár, Losonc, Nagykanizsa, Nyitra a háboru alatt iparfelügyelő nélkül maradt. A többi kerületekből szintén elvitték az iparfelügyelők egy részét azzal az indokolással, hogy *háboru alatt iparfelügyeletre nincsen szükség.*

Emellett az iparfelügyelet Magyarországon még a *békében sem* volt céljának megfelelő intézmény. A békelétszám is kevésnek bizonyult. Azonfelül az iparfelügyelőket elhalmozták a munkásvédelemhez nem tartozó feladatokkal, kazánpróbák, szemlék, telepengedélyezések tartoznak az iparfelügyelők hatáskörébe és igy természetes, hogy gyári és balesetvizsgálatokon az iparfelügyelők alig vehettek részt. Háborus kimutatásunk az iparfelügyelők tevékenységéről nem létezik. Kiadták azonban az 1914. évi jelentést, amelyből megállapitható, hogy az iparfelügyeleti tevékenységből 16.406 esett kazánpróbákra és telepengedélyezésekre és csak 10.252 eset-

ben jártak el gyárvizsgálatok és balesetvizsgálatok ügyében. Tulajdonképeni hivatásuk után sokkal kevésbé jártak, mint a kazánvizsgálatok után! („Ugy van!")

És a gyárvizsgálatoknál az iparfelügyelőknek nincs hatáskörük, nincs büntetőhatalmuk, a munkáltató egyszerüen fütyül az iparfelügyelő rendelkezéseire és joggal nem törődik az iparfelügyelettel. Az állam jár elől jó példával. Az állam nem engedi belépni az iparfelügyelőt a kincstári üzemekbe. A kincstári üzemek nyomoruságos munkaviszonya mellett, a minden szakértő előtt guny tárgyát képező, tehetetlen, rossz üzemi berendezés mellett iparfelügyelőnek a kincstári üzemekbe belépni nem szabad. A kincstári üzemeket a pénzügyminiszter, tehát *maga a munkáltató vizsgáltatja meg közegeivel. (Felkiáltások:* „Meg is látszik rajta!") Természetes, hogy ezek a vizsgálatok mindenkor azt eredményezik, hogy az állami üzemekben a legnagyszerübb, a legkitünőbb rend uralkodik. 1914-ben a 32 kincstári telepből a pénzügyminiszter csak 21-et vizsgáltatott meg. És ez a 21 vizsgálat a legtöbb helyütt azt állapitotta meg, hogy nincs kifogásolni való. Ismételt vizsgálat egyetlenegy sem volt. Minden a legnagyobb rendben volt. A védőmüvek kitünően müködtek, — közben egyik baleset a másik után érte a munkásokat.

Ilyen viszonyok között joggal követeljük, hogy *az iparfelügyelőket vonják ki a kereskedelemügyi minisztérium hatásköréből.* Az iparfelügyelet a munkásvédelem irányitójának, a népjóléti minisztériumnak a hatáskörébe tartozik. *Ki kell egésziteni az iparfelügyeletet orvosi, női és munkásiparfelügyelőkkel. És fel kell ruházni az iparfelügyelőket végrehajtó és büntető hatáskörrel.* És követeljük, hogy a kereskedelemügyi miniszter már most rendelje el, hogy az iparfelügyelők haladéktalanul vegyék fel tevékenységüket és kizáróan gyárvizsgálatoknál és balesetvizsgálatoknál müködjenek közre.

Munkásvédelmet!

Az iparfelügyeleti hatáskör rendezésével kapcsolatban követeljük a munkásvédelmi törvények

sürgős megalkotását. A munkások és alkalmazottak *szolgálati és jogviszonyának rendezése* már évtizedek óta aktuális. Minden kulturállamban törvény szabályozza a munkások szolgálati és jogviszonyát, Magyarország Európa egyetlen állama, ahol még az 1884. évi törvény céhkorszakbeli rendelkezései az irányadók. A női és gyermekmunkások védelmét sürgősen kell a törvényhozás utján szabályozni. Nem lehet és nem szabad a jövő munkásgenerációt veszélyeztetni azzal, hogy a nőmunkásokat és gyermekmunkásokat a munkáltatói kizsákmányolás kénye-kedvének szolgáltatják ki.

Szabályozni kell a munkások és külön a nőmunkások és gyermekmunkások *munkaidejének* kérdését. A háboru alatt a munkásság a hiányos táplálkozás következtében elgyengült, elerőtlenedett, a folytonos megerőltető munka sorvasztja a munkaképességet és veszedelembe dönti a munkaerőt. Ha e téren nem történik sürgős intézkedés, a munkáshalálozás óriási mértékben fokozódik majd és a munkások átlagos teljesitőképessége csökken majd. Elsősorban az üzemek 12 órás, megszakitás nélkül való munkaidejét kell *8 órára* leszállitani és le kell szállitani a nőmunkások és gyermekmunkások munkaidejét napi 8 órára. Az európai törvényhozás számtalan példája igazolja, hogy a közgazdasági értékek erőforrásainak, a női és gyermekmunkának ez a védelme *a legkitünőbb, a leghaszonhajtóbb közgazdasági politika.*

És követeljük, hogy általában is rendezzék törvényhozási uton a munkaidő kérdését. Tanuljanak a fejlettebb iparok a fejlettebb ipari államok példáiból. *A rövidebb munkaidő legbiztosabb hajtóereje a technikai fejlődésnek,* fokozza az általános produktivitást és az egyéni munkaerő kimélése mellett biztositja az egyéni munkaerőnek, a munkaerő termelő értékének hosszabb időre való megtartását. *A jövő többtermelésügyének egyik legfontosabb segitője* a munkaidőrövidités, azért követeljük annak a munkásvédelem keretében való megoldását.

Népbiztositást!

A munkásvédelemmel kapcsolatban meg kell teremteni Magyarországon a szociális népbiztositást. Követeljük *a kötelező rokkant- és aggkori biztositást,*

kapcsolatban az *özvegyekről* és *árvákról* való gondoskodással, a *baleset* és *betegség* esetére való biztositással, a népbiztositásnak a *mezőgazdasági* és ipari munkásokra és alkalmazottakra való kiterjesztését, tekintet nélkül a keresetre. Kétségtelen bizonyitékok állanak rendelkezésünkre, hogy a modern népbiztositás tette naggyá és hatalmassá *Németország* iparát és közgazdaságát. A birodalom 65 millió lakosából 15 millió volt betegség, 28 millió baleset és 15 millió aggkor és rokkantság esetére biztositott. A munkásbiztositás életbelépte előtt Németországban 1000 lakosra esik 27·5 haláleset, 1912-ben 15·5 haláleset. 32 év alatt a halálozási arány közel 12%-kal csökkent! Hasonló kedvező kép tárul elénk a munkásbiztositás hatásáról, ha a 14 éven felüli személyek halálozását vizsgáljuk meg. 1901-ben 37 millió 14 éven felül lévő emberből 653 ezer 14 éven felül lévő halt meg; 10.000-re 17·62 halálozás esik. 1914-ben 43 millió emberből csak 606 ezer ember hal meg, az arány: 10.000 személyre 14 haláleset. Aránylag is 3 ezrelékkel kevesebb ember hal meg, abszolut számokban is 50 ezer emberrel volt kevesebb a halálozás. Igy lett naggyá Németország. („Ugy van!" Zajos helyeslés.) Volt 4000 kórház 260.000 ággyal, 160 szemgyógyintézet, 515 gyógyintézet szellemi betegek részére, 110 gyermekágyas-otthon, számtalan tüdőgyógyintézet és 33.000 orvos. Ezzel szemben nálunk 1912-ben 462 volt az összes kórházak száma. Németországban 10 ezer lakosra 5 orvos esik, nálunk 10 ezer lakosra 2·5 orvos...

A német munkásbiztositás anyagi erejének pénzügyi felhasználását mutatja, hogy millió koronákban kiadtak:

munkás családi házakra — — — — — — — —	538·4
legényszállókra — — — — — — — — — — —	28·2
kórházakra, rokkant-otthonokra — — — — —	151·6
a népegészségügy fejlesztésére, népfürdőkre—	201·0
nevelésre, oktatásra, tanitásra, a népmüveltség fejlesztésére — — — — — — — — — —	99·9
különböző népjóléti célokra — — — — — — —	189·0
vagyis összesen	1434·9

millió koronát bocsátottak kölcsönképen a népegészségügy, lakásügy, népoktatás fejlesztésére.

Ilyen hatalmas erő rejlik a népbiztositásban! Ha volna eszük, ha igazán akarnák az ország boldogulását, ha szivükön viselnék a nép érdekeit, már régen megcsinálták volna nálunk is, vagy pedig a legelső feladatuknak azt tartanák, hogy most csinálják meg. („Ugy van!")

Magyarország közegészségügyi, népegészségügyi problémáinak megoldása is csak a munkásbiztositás keretében történhet meg. Olyan országban, ahol az elhaltak 50%-át nem kezelte orvos, ahol *100.000 lélekre 28 orvos és 100.000 lélekre 70 bába esik,* olyan országban, ahol évenként — békeidőben — 70—80.000 tüdővészes pusztul el kórház hiján, ahol 500.000, a háboru után valószinüleg egymillió tüdővészes beteg részére két kis szanatórium áll rendelkezésre, olyan országban, ahol a legnyomoruságosabb kórházviszonyok vannak, ahol nincs a szülő anyáknak, a csecsemőknek kórházuk és otthonuk, — ilyen országban csak a munkásbiztositás fejlesztéséből, csak a munkásbiztositásból kiáramló anyagi erő segitségével oldható meg a népegészségügynek a kérdése. *Ha sürgősen meg nem oldják Magyarországon a népbiztositás kérdését, akkor csinálhatnak rendeleteket, gyárthatnak törvényeket, megteremthetik a leggyönyörübb, Wekerlétől Tiszáig terjedő parlamenti békét, hirdethetnek bármilyen szép programmokat, köthetnek kenyér- és petróleum-békéket,*

Uj politikát Magyarországnak!

A háborut követő idők gigászi feladatait a kapitalista államok világversengésében csak céltudatos közgazdasági és szociálpolitikával lehet megoldani. Szervezni kell a közgazdaságot és meg kell szüntetni a termelés, az áruelosztás, a munkaerőrablógazdálkodás anarchiáját. A többtermelés frázisának hangoztatása helyett a többtermelés *cselekvésének* utjára

kell lépni. Fejleszteni kell a mezőgazdaságot, közutak, viziutak, vasutak épitésével, a mezőgazdasági népesség intenziv szakoktatásával, *meg kell szüntetni a nagybirtokok és kötött birtokok gyilkos uralmát* és becsületes, a mezőgazdasági népesség érdekeinek megfelelő birtokpolitikával intenziv mezőgazdaságot kell teremteni. Ennek a politikának az előfeltétele azonban, hogy *a mezőgazdasági munkások rabszolgaságát, jobbágyi állapotát megszüntessék,* meg kell szüntetni azokat a kivételes állapotokat, amelyekkel a nagybirtokosok, tizezerholdasok uralma, vagyona és nagy haszna érdekében a mezőgazdasági munkásságot, a mezőgazdasági népességet jobbágysorsra juttatták. Szociálpolitika az egész vonalon, szociálpolitika az ipari és mezőgazdasági munkásság részére, csak ez mentheti meg az országot!

Becsületes, a fogyasztók tizezreinek érdekeit szolgáló élelmezői, lakás- és adópolitikát követelünk! Elsősorban a dolgozóknak, legyenek azok tisztviselők vagy munkások, legyen az bárki, csak dolgozzék, elsősorban annak az élelmezését, az ellátását kell biztositani. Produkció és termelés csak ott folytatható, ahol a produktiv munkaerő ellátása biztositva van. A népegészségügyet orvosok, kórházak, szanatóriumok, üdülőtelepek, egészséges és olcsó lakások szaporitásával kell fejleszteni.

És a szociálpolitika szolgálatába kell állitani az ország *adópolitikáját* is. Minden adót és minden vámot el kell törölni, amely a dolgozó néposztályok megélhetését megneheziti. Az állam szükségleteinek fedezésére a vagyont, a nagy jövedelmeket, a szociálpolitika erejéből fejlődő termeléstöbblet nagyobb hasznát kell megadóztatni. *Az állam pénzügyi politikáját is a szociálpolitikának kell áthatnia.* Minden inproduktiv kiadást meg kell szüntetni. A háborukat előidéző hadseregek költségeit a békés termelés munkaerőinek fejlesztésére kell forditani! Az állam és község az igazi köznek, a dolgozó osztályoknak legyen képviselete, minden vagyonát, minden jövedelmét, minden erejét ezeknek az osztályoknak a boldogitására kell forditania.

Tisztelt kongresszus! Én a többi követelésekre, amelyek a határozati javaslatban ugyis benne van-

nak, nem akarok kitérni. Legyen szabad azonban még egy-két megjegyzést tennem.

A háboru évek hosszu sorára megelőzte és megkönnyitette a szocializmus hirdetőinek tanitó és agitativ tevékenységét. Marx tanitásainak nehéz elméletét évtizedes tanitómunka árán vittük be a tömegek lelkébe. A háboru megkönnyitette munkánkat. A dolgozó osztályok százezrei minden nehéz elmélet, minden nehéz tanitás és tanulás nélkül a gyárban, a mühelyben, az élelmiszervásárlásnál, a családi életben napról napra, óráról órára saját bőrükön tanulták meg a szocializmus tanitásainak igazságait. Felismerték a munkaerő értékét, megtanulták, hogy *a munka ereje és hatalma a legnagyobb erő és legnagyobb hatalom ebben a társadalomban.* Sokan dolgozunk, sokan vagyunk, akik értéket termelünk, ha mindnyájan egyet akarunk, ha mindnyájan egyformán gondolkodunk, hatalmas erőt tudunk kifejteni. Megtanultuk, hogy a munkaerő olyan áru, amely minden államnak, minden közösségnek, minden vagyonnak, minden hatalomak a legnagyobb értéke és forrása. Megtanultuk minden elmélet nélkül, hogy a munkaerőt megvásárolják, hogy a munkaerő értékének csak egy részét téritik meg a munkásnak, megtanultuk, hogy *a munkaerő olyan áru, amelyben a háboru után nagy kereslet és kevés kinálat lesz.*

Németország már a háboru alatt importál Dániából munkaerőt s evégből kereskedelmi szerződést köt Dániával és az importált munkaerőért sok szenet ad Dániának és az érte vásárolt munkaerőt még különlegesebb elbánásban részesiti élelmezés és szociálpolitika terén, mint a saját munkaerejét. Ezt a tanulságot nem fogjuk elfelejteni. Ezt a tanulságot a munkásság százezrei lelkükbe és gondolatukba bevésték.

Minden szociálpolitikának, minden, a munkás-

osztály helyzetét felemelő haladásnak és fejlődésnek az egyetlen erőforrása maga a munkásosztály. Mennél egységesebb, mennél szervezettebb, mennél öntudatosabb a munkásosztály, mennél egységesebb és oszthatatlanabb a küzdelmünk, annál biztosabb az eredmény, annál biztosabban fogják megérteni a hatalmasok, az uralmon lévők, hogy *a munkásosztály nem akar tovább várni, a munkásosztály megunta nem akar tovább várni,*

*

Az a

határozati javaslat,

amelyet az előadó benyujtott és amelyet kevés módositással egyhanguan elfogadtak — alább a módositással együtt közöljük —, igy hangzik:

A magyarországi szakszervezetek 1918 május 25-én és 26-án megtartott kongresszusa megállapitja, hogy a négy év óta tartó borzalmas világháboru pusztitó hatása sulyos katasztrófával fenyegeti az ország közgazdaságát. A háborutól sujtott közgazdaság legnagyobb veszedelme a mérhetetlen emberpusztulás. A harctéren elesett, sebesült és hadifáradalmak következtében elpusztult, a rokkanttá vált százezrek, a hadifogságban elpusztult tizezrek az ország közgazdaságát megfosztották a gazdasági élet legnagyobb értékeitől, a javaférfikorban levő legértékesebb munkaerőtől.

A kongresszus megállapitja, hogy a háborut viselő nyugati államok hatalmaitól eltérően, Magyarországon a kormány és törvényhozás az elveszitett munkaerő pótlására a még fennmaradó munkaerőérték megtartására és fejlesztésére a nép szociális helyzetének megjavitására a háboru négy éve alatt semmiféle intézkedést még nem tett. A kongresszus nyomatékosan figyelmezteti a kormányt és törvényhozást, hogy sürgősen gondoskodjék az elmulasztott szociális feladatok megoldásáról. Követeli, hogy a munkásosztály képviselőinek bevonásával a kormány haladéktalanul gondoskodjék a társadalom dolgozó osztályait átfogó, széleskörü szociálpolitikai programm megalkotásáról és végrehajtásáról, mert ez az egyedüli eszköz, amely az ország gazdasági fennmaradását és fejlődését biztositja.

A kongresszus egyuttal megállapitja, hogy a nép és az ország gazdasági érdekeit kielégitő szociálpolitika csak a törvényhozás, törvényhatóságok és községi élet demokratikus átalakitása utján biztositható. A kongresszus elvárja, hogy a kormány és törvényhozás áthatva a szociálpolitika fontosságának tudatától, igyekezni fog az állami, törvényhatósági és községi élet minden megnyilatkozásában, törvényhozásban és közigazgatásban egyaránt, a szociálpolitika, a népvédelem szellemét meghonositani. Ezen előfeltételek biztositása mellett a kongresszus az alábbiakban megállapitja a szociálpolitika, a szociális biztositás és a nép védelmének azt a minimumát, amelyet a dolgozó nép a kormánytól és a törvényhozástól követel.

Mindenekelőtt követeli a kongresszus, hogy munkásoknak és alkalmazottaknak korlátlan gazdasági és politikai, egyesülési és gyülekezési szabadság biztositassék, mert a szociálpolitikai és népvédelmi törvények, rendeletek és intézkedések végrehajtásának legerősebb, legcéltudatosabb hajtóerői és biztositékai a munkásoknak és alkalmazottaknak társadalmi szervezetei.

I. Háborus szociálpolitika.

1. A háboru ideje alatt hatályon kivül helyezett munkásvédelmi intézkedéseket haladéktalanul életbe kell léptetni. A hadiüzemekben a női és fiatalkoru munkások védelmét törvényhozási uton szabályozni kell. Az iparfelügyeletet a hadfelszerelő üzemekben széleskörü munkásvédelmi tevékenységre kell utasitani. E célra megfelelő személyzetet kell az iparfelügyelet rendelkezésére bocsátani.

2. A Munkásügyi Panaszbizottságok müködését és az idevonatkozó miniszteri rendeletekben megállapitott tevékenységét gátló titkos miniszteri utasitásokat és rendeleteket hatályon kivül kell helyezni. A Panaszbizottságot minden más hatóságtól függetleniteni kell. A Munkásügyi Panaszbizottságot a békekötést követő átmeneti időre is fenn kell tartani.

3. Az üzemük folytatására kötelezett vállalatoknál a feleslegessé vált vagy más célból elbocsátott munkásoknak katonai szolgálatra való bevonultatása, a magyar ipari munkásság indokolt védelme céljából ne tartozzék az ipari termelés szakszerüségében járatlan katonai parancsnokok hatáskörébe, hanem utaltassék — hasonlóan az Ausztriában érvényben levő 1917 március 18-iki császári rendelet határozmányaihoz — a Munkásügyi Panaszbizottság hatáskörébe.

6. Az ipari üzemek munkásellátásának, és a közhatósági, elsősorban hadügyi rendelések kvótaszerü arányban való biztositása céljából az Ausztriába vezényelt ipari szakmunkásokat magyarországi ipartelepekre kell visszavezényelni.

7. Anyag- vagy szénhiány és rendelések visszavonásából keletkező bármely üzemszünet esetén a munkásokat teljes keresetük erejéig kell kártalanitani.

8. A hadügyminiszternek 2200 Res. K. M. számu rendeletének azt a rendelkezését, amely az üzemük folytatására kötelezett vállalatokat arra kötelezi, hogy a hiányos táplálkozástól elerőtlenedett és elgyengült munkásságot a háboru előtt érvényben volt heti munkaidőtartamban foglalkoztassák, hatályon kivül kell helyezni.

II. Szociálpolitikai szervezetek.

1. Hathatós szociálpolitika fejlesztésére, keresztülvitelére és központi irányitására a dolgozó nép egész életét átfogó hatáskörrel népjóléti minisztériumot kell szervezni. Közegészségügy, mezőgazdasági és ipari munkásvédelem és munkásbiztositás, a lakásügy, népélelmezés, népruházkodás és közsegélyezés, az iparfelügyelet, a népstatisztika, munkaügyek és munkásügyek intézését, a munkásközvetités ügyét, a munkásérdekképviseletek ügyének fejlesztését, a kincstári ipari és bányaüzemek és a hadigondozás ügyét a népjóléti minisztérium hatáskörébe kell utalni. A népjóléti minisztériumot a többi minisztériummal teljesen egyenrangu hatáskörrel és az ügy fontosságát megillető személyzettel és költségvetéssel kell felszerelni, hogy feladatának megfelelhessen.

2. Az iparfelügyeletet át kell szervezni. Mentesiteni kell minden, a munkásvédelem ügyéhez nem tartozó feladattól. Ki kell vonni az iparfelügyelet hatásköréből a kazánvizsgálatot és az iparfejlesztés ügyét. Az iparfelügyeletet ki kell épiteni, orvosokat, női és munkásiparfelügyelőket kell alkalmazni. Az iparfelügyelőket fel kell ruházni végrehajtói és büntető hatáskörrel.

3. A munkások és alkalmazottak hivatalos érdekképviseletéül az ország területi beosztása alapján demokratikus alapon felépitett mezőgazdasági és ipari mun-

káskamarákat kell szervezni. A munkáskamarák részére biztositani kell csorbitatlan önrendelkezési jogokat és fel kell azokat ruházni a munkásság minden társadalmi és gazdasági érdekeit átfogó hatáskörrel.

4. A munkáskamarák felállitásával kapcsolatban a nagyüzemekben széles hatáskörrel felruházott, a munkásság által demokratikus alapon megválasztott gyári, illetve üzemi választmányok szervezendők. A gyári választmányok hatásköre, a választmány tagjainak immunitása törvényben biztosittassék.

III. Átmenetgazdasági intézkedések.

1. Az 1916. év junius havában megtartott leedsi, illetve 1917. év október havában megtartott berni szakszervezeti kongresszusoknak a békekötésre vonatkozó szociálpolitikai követeléseit az általános békeszerződésbe be kell cikkelyezni. Követeli a kongresszus, hogy a békekonferenciákon a munkásság is képviseletet nyerjen. A munkásság már ezuton is felszólitja a kormányt, hogy a békeszerződésben a munkásosztálynak a munkásvédelem és a jogok azon minimális mértékét biztositsa, amelyet minden országban végre kell hajtani.

2. A leszerelés előkészitésére és intézésére a katonai hatóságok mellé az érdekeltség és munkásság bevonásával szakbizottságokat kell szervezni. E szakbizottságok javaslatai alapján kell az egyes foglalkozási ágak és korosztályok szerint katonákat a szolgálatból elbocsatani abban a sorrendben, amint azt a termelés ujjáépitése és folytonossága kivánja.

3. A hadsereg kötelékéből elbocsátott katonák részére az elbocsátástól számitott legalább 6 hónapon keresztül a katonai illetményeket, illetve a családi illetékeket továbbra is folyósitani kell.

4. A kormány még a leszerelés előtt gondoskodjék a békés termeléshez szükséges közmunkák előkészitéséről és kiadásáról és a nyersanyag akadálytalan elosztásának biztositásáról. Törvényhatósági városokkal egyetemben nagyarányu lakásépitő programmot, azonfelül vasutak, közutak beruházási és helyrehozatali programmját, a szerszám- és mezőgazdasági gépipar fejlesztését és a nyersanyagbeszerzés biztositását kell előkésziteni.

5. A hadfelszerelő üzemeket utasitani kell, hogy tegyenek meg minden előkészületet a normális, békés termelés biztositására. A hadügyi kormány oldja fel a hadiszergyártó üzemek egyes rétegeit a hadiszergyártás

kötelezettsége alól és kötelezze azokat a békés termelés hez szükséges szerszámgépek előállítására.

6. Az 1916. évi törvény alapján tervezett ipari és kereskedelmi munkaközvetitő intézetek hatáskörét ki kell terjeszteni a mezőgazdaságra is. A munkaközvetitő intézmények megfelelő alapon országosan kiépitendők. A foglalkozásszerüen üzött munkaközvetitést kivétel nélkül meg kell szüntetni.

7. A hadfelszerelő üzemeket kötelezni kell, hogy munkásaikat a békekötést követő időben lehető teljes számban megtartsák. Amennyiben ilyen üzemek a munkásokat és alkalmazottakat munka- vagy anyaghiány miatt elbocsátják, az illetők, amig megfelelő foglalkozást nem kapnak, az állam terhére teljes keresetük erejéig munkanélkülisegélyben részesitendők.

IV. Általános szociálpolitika.

1. Munkásvédelem.

A kongresszus követeli a munkások és alkalmazottak szolgálati munkaviszonyának törvényes rendezését. Férfi-, női- és fiatalkoru munkások védelmét egységes törvényhozás alapján kell biztositani.

15 évesnél fiatalabb gyermekeket minden keresetü foglalkozástól el kell tiltani. Nők és *18 évnél* fiatalabb munkások naponta legfeljebb 8 órán keresztül foglalkoztathatók. Éjjeli és vasárnapon fenntartott üzemekben, az egészségre különösen ártalmas üzemekben, bányákban és földalatti üzemekben nők és 18 évnél fiatalabb munkások egyáltalában nem foglalkoztathatók. ***Munkásnők heti munkaideje legfeljebb 44 órában állapitandó meg.*** Szombat déli 12 órától hétfő reggel 6 óráig munkásnők üzemekben nem foglalkoztathatók. Szülés előtt és szülés után 6 héttel munkásnőket foglalkoztatni nem szabad, erre az időre az anyasági biztositás után segélyben kell az anyákat részesiteni.

A munkások és alkalmazottak munkaidejét törvényhozási uton kell szabályozni még pedig oly módon, hogy a napi munkaidő minden munkás számára 9 órában és egy átmeneti határidőn belül 8 órában állapitandó meg. Az éjszakai üzemek fenntartását azokra az üzemekre kell korlátozni, amelyeknek folytonossága természeti, technikai vagy népegészségügyi okokból nem szakithatók meg. Minden munkás részére 36 órai vasár-

napi munkaszünetet, folytonos üzemekben 36 órai heti pihenőt kell biztositani. A munkás- és iparegészségügyi védelmet törvényhozási uton kell rendezni.

Az emberi egészségre káros vagy mérgező hatásu iparokban, az élelmiszerek vagy élvezeti cikkek gyártásánál foglalkozó iparoknál az otthoni munkát teljesen meg kell tiltani. Az otthoni munkásokat és háziipari munkásokat külön munkásvédelmi törvényekkel kell a vállalatokkal szemben megvédeni. Részükre a munkások bevonásával bérhivatalokat kell rendszeresiteni.

Valamennyi 18 éven aluli munkás részére a munkaidőn belül továbbképző tanfolyamokat kell felállitani.

2. *Munkásbiztositás.*

a) A kongresszus követeli *a kötelező rokkant- és aggkori biztositást, kapcsolatban az özvegyekről és árvákról való gondoskodással, a kötelező baleset és betegség esetére való biztositást.* A kötelező népbiztositást az ipar és mezőgazdaság valamennyi foglalkozási ágára, *munkásokra, magán- és köztisztviselőkre* ki kell terjeszteni, mindazokra — keresetükre való tekintet nélkül —, akik alkalmazotti viszonyban állanak.

b) A betegsegélyezésnél a táppénz összegét a munkás teljes keresetének magasságában kell megállapitani és a megbetegedés napjától a felgyógyulás napjáig kell folyósitani. Keresettel nem biró családtagokat orvos-, gyógyszer-, kórházi ellátásban kell részesiteni és a gyógyászati segédeszközöket részükre ki kell adni.

c) A balesetbiztositásnál teljes kártalanitást kell nyujtani. Az ipari betegségek és az ipari mérgezések okozta munkaképtelenséget balesetnek kell minősiteni és eszerint kell azokat kártalanitani. A munkáspénztárakat fel kell hatalmazni mindazon intézkedések megtételére és népszerüsitésére, amelyek a betegségek megelőzésére és a balesetek elháritására szorulnak.

d) A kormány részesitse rendszeres és megfelelő összegü pénzügyi támogatásban az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztárt, hogy a háboru következtében sebesülés vagy megbetegedés, vagy hadifáradalmak vagy a rossz táplálkozás és tulfeszitett munka mellett megbetegedett és elgyengült munkásokat a pénztárak *az állam terhére* segélyezhessék, hogy a jövendő munkásgeneráció védelme érdekében hathatós csecsemő- és anyavédelmet rendszeresithessenek és végül, hogy a betegségek megelőzésére és a betegek gyógyitására megfelelő kórházakat, üdülőtelepeket, szanatóriumokat, szülőnőotthonokat állithassanak fel.

c) A munkanélküliek rendszeres segélyezésére a munkások önkormányzatán nyugvó, kötelező állami munkanélküliség esetére szóló biztositási törvényt kell megalkotni. A leszerelés után bekövetkező ipari munkanélküliség segélyezési terheit a szakszervezetek nem vállalhatják. Ezért, mig a munkanélküliek biztositás utján rendszeresen segélyezve lesznek, a munkanélkülieket segélyző pénztárakat, illetve szakegyesületeket kell pénzsegélyben részesiteni, amely segély azonban nem csorbithatja a munkások politikai vagy más jogait és nem korlátozhatja a szakegyesületek önkormányzati jogát.

3. Népegészségügy.

A közegészségügyi szolgálatot államositani kell. Kellő számu, jól fizetett orvosokat, bábákat, orvosi segédszemélyzetet kell alkalmazni. A népbetegségek ellen való küzdelmet hathatós erővel az egész országra kiterjedően kell szervezni. Az állam terhére kellő számu kórházakat, speciális, tuberkulotikus, fertőző és nemibetegek, beteg csecsemők és szülőnők befogadására alkalmas gyógyintézetet kell létesiteni, népfürdőket kell felállitani. Állami költségen szanatóriumokat, üdülőtelepeket és beteggondozó intézeteket kell szervezni. A gyógytárakat községi és állami kezelésbe kell venni, a gyógyszereket önköltségi árban kell kiszolgáltatni.

A gyermekvédelem egész területét átfogó egységes törvények megalkotását követeljük. Az anya- és csecsemővédelmet kellő számu és jól fizetett védőnővel, szülőházak létesitésével az egész országra kiterjedő hatállyal kell léteiteni.

Az iskolaorvosi intézményt az ország minden iskolájában rendszeresiteni kell, minden elemi, polgári, közép- és ismétlőiskolában egészségügyi előadásokat kell a rendszeres tananyagba felvenni.

4. Az élelmezés

terén követeli a kongresszus, hogy a háboru egész tartama alatt a szükséges anyagok és katonai uton a munkaerő megszerzésével a termelés folytonossága biztositassék. Az élelmiszereket minden osztálykedvezéstől menten, igazságosan kell elosztani, a munkás- és alkalmazottfogyasztókat a szövetkezetek fejlesztése utján kell ellátni. A szegénysorsuak élelmének biztositása céljából olcsó népélelmezés céljait szolgáló szociális élelmezési árakat kell megállapitani. A kül-

földi élelmiszerbehozatalt minden rendelkezésre álló eszközzel elő kell mozditani, a kivitelt szabályozni kell, esetleg teljesen meg kell tiltani.

A háboru után a hatósági élelmiszerelosztás ideiglenes fenntartása mellett a hatósági árakat gyors fokozatban le kell szállitani, az élelmiszervámokat végleg el kell törölni. A többtermelés előmozditására nagyarányu földjavitó müvek létesitésével, az egész országra kiterjedő megosztással, a föld intenziv mivelésére kényszeritő földértékadóval, demokratikus birtokreformmal és a mezőgazdasági munkásokra nehezedő minden kivételes törvény és bánásmód megszüntetésével intenziv mezőgazdasági szakoktatással törvényhozási uton követel a kongresszus intézményes biztositékokat.

5. *Lakásügy.*

A lakásügy terén követeli a kongresszus a mai házbérrendeletek változatlan fenntartását, amig a szükséges 3% üres lakás rendelkezésre áll. Követeli a házadó eltörlését, minden községben a telekértékadó általánositását és az adókulcsszámok tetemes felemelését. Állam, községek és házi épitőszövetkezetek részére minden telekre biztositani kell a kisajátitási, illetve elővételi jogot; az állam gondoskodjék az épitési anyagok biztositásáról és az épitéshez szükséges munkaerők felszabaditásáról. Állami és községi kislakásokat kell épiteni, szövetkezeti és más közhasznu lakásépitést olcsó hitellel, másodlagi kölcsönök számára állami és községi biztositékokkal kell előmozditani. Magánpaloták, villák, kastélyok épitését ideiglenesen meg kell tiltani. A nagylakásokat és palotákat kisebb lakásokra kell felbontani és kislakásoknak nagylakásokká való egybeolvasztását meg kell tiltani. A háboru után feleslegessé váló kaszárnyák és más katonai épületeket legénységszállókká kell átalakitani.

6. *Adóügy.*

Az adózás terén követeli a kongresszus a munkásság megélhetését megnehezitő valamennyi fogyasztási adó, valamint a munkásságra átháruló hozadéki adók eltörlését. Az állam szükségleteinek fedezésére szolgáljanak: az ujonnan megállapitandó általános földértékadó, progressziv jövedelmi adó, progressziv vagyonadó, magaskulcsu progressziv örökösödési adó; a három utóbbi a megfelelő adómentes létminimummal. A rendkivüli háborus terhek megszüntetésére egy egyszeri nagy vagyonátengedést követelünk.

V. A hadirokkantak ügye.

A hadirokkantak ellátásának ügyét az egész népességet átfogó rokkantbiztositással kapcsolatban kell megoldani. Addig is, amig ilyen irányu törvény létrejön, biztositani kell a rokkantak életfogytiglani gyógykezelését, a gyógyitáshoz, kezeléshez szükséges orvosi segitséget, gyógyszereket, ortopédikai és mechanikai segédeszközöket és a jelenlegi létfeltételeknek megfelelő pénzbeli ellátását. A rokkantság mértékét, illetve a munkaképességcsökkenést a polgári foglalkozáshoz viszonyitva, polgári szakorvosok javaslata alapján, az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztár törvényes szervei utján és jogorvoslat biztositásával kell megállapitani.

A rokkantak az állam terhére oktatandók és egészségüket nem veszélyeztető foglalkozásokban kell őket elhelyezni. A mezőgazdasági rokkantak az állam költségén az állami és a kisajátitandó kötött birtokokon és nagybirtokokon telepités utján kell elhelyezni. A telepités a rokkantak képviseletének bevonásával, a minimális megélhetést biztositó földmennyiség törvényes megállapitásával történjék.

MUNKÁSKÖNYVTÁR

19. füzet

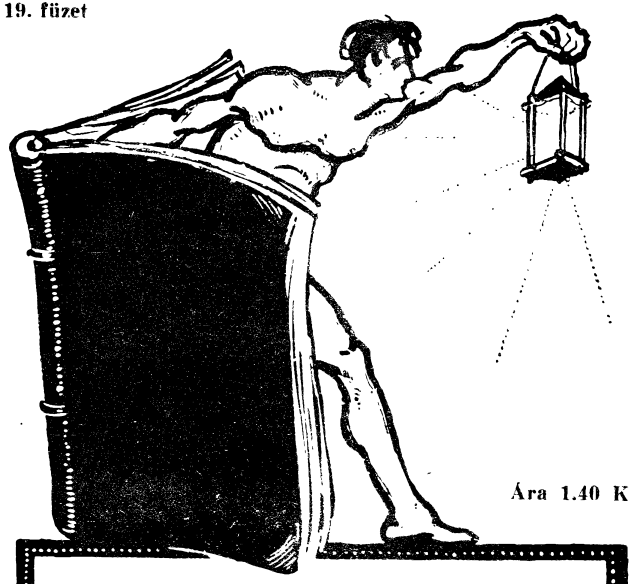

Ára 1.40 K

Böhm Vilmos:

Magyar szociálpolitika

A Munkáskönyvtár

sorozatban megjelent!

1.	Kautsky: Szociális reform	K 2.—
2.	Kautsky: A szociális forradalom után	K —.40
3.	Liebknecht: A tudás hatalom — a hatalom tudás	K —.50
4.	Lassalle: Az alkotmányról	K 1.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.—
5.	Liebknecht: Mit akar a szociáldemokrácia	K 1.80
	Szervezett munkásoknak	K 1.—
6.	Parvus: A háboru szociális mérlege	K 1.—
	Szervezett munkásoknak	K —.80
7.	A kommunizmus alapelvei	K 1.20
	Szervezett munkásoknak	K —.80
8.	Varga: A pénz. Uralma a békében, bukása a háboruban	K 5.—
	Szervezett munkásoknak	K 2.—
9.	Pogány: Halál ellen van orvosság	K 1.50
	Szervezett munkásoknak	K —.80
10.	Marx-Engels: A kommunista kiáltvány	K 2.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.—
11.	A magyar királyi államkincstár mint munkáltató	K 1.20
12.	Vanczák: A klerikális métely	K 2.—
	Szervezett munkásoknak	K 1.—
13.	Marx: A polgárháboru Franciaországban	K 4.—
	Szervezett munkásoknak	K 2.—
14.	Marx: III. Napoleon államcsinyje	K 5.—
	Szervezett munkásoknak	K 2.50
15.	Kautsky: Marx K. történelmi jelentősége	K 2.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.40
16.	Garami: Marx és Engels élete	K 2.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.40
17.	Marx: Bér, ár, profit	K 2.50
	Szervezett munkásoknak	K 1.40
18.	Somogyi Béla: A keresztény szociális néppárt programmja	K 1.40

NÉPSZAVA-KÖNYVKERESKEDÉS
BUDAPEST, VII. KERÜLET, ERZSÉBET-KÖRÚT 35

Világosság könyvnyomda rt. Budapest.